

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län****Datum:** 2003-12-17**Områdesnummer:** NRO 20 073**Områdesnamn:** Hjortnäs-Tällberg-Lindberg**Kommun:** Leksand (2029)**Kartblad:** 13FNV**Area:** 1096 ha**Naturgeografisk region:** 28 b Sydligt boreala kuperade områden.**Agrara kulturlandskapsregioner:** Södra Norrlands och norra Svealands kust- och odlingsbygd.**Landskapsformer:** Vågig bergkullterräng**Riksvärde:**

Drumlin, issjöstrandhak		
Odlingslandskap	Naturbetesmark	
	Slätteräng	
	Flora	

Värdeomdöme: Området uppvisar variationsrika odlingslandskap vid Siljans klassiska turistbygd. Landskapsbilden är storslagen och representerar ett rikt kulturarv. Området hyser förutom stora botaniska och zoologiska värden, även geologiska värden.

Representativt odlingslandskap med lång kontinuitet vid Bergsäng, Norr och Sör Lindberg, Sätra och Hjortnäs. Representativ naturbetesmark med stor förekomst av annan träd- och buskbärande hagmark, öppen hagmark och äng med inslag av hackslått, med lång kontinuitet vid Tällberg, Plintsberg och Sjugarmyren. Artrikedomen på Storängen i Tällberg, dess skönhet och storlek gör den till en av länets värdefullaste slätterängar. De små ängsresterna i Plintsberg hyser ett intressant spektrum av växter som är mycket värdefulla genom sin artrikedomen, sin sällsynthet och sin oersättlighet. Beteshagen vid Sjugarmyren är sällsynt artrik och mest exklusiv är förekomsten av ormtunga, här på en av två kända lokaler i länet. Bitvis art- och individrika växtsamhällen med arter som fältgentiana, brudsporre, rosettjungfrulin, darrgräs, späd ögontröst, jämtstarr, fågelstarr och ängshavre.

Huvudkriterier: A, C, D, E

Stödkriterier: Mångformighet, storlek, representativitet, raritet, funktion – betydelse för flora och fauna, kontinuitet, nyckelområde.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, omförande av löv- till barrskog, avverkning av för området känsliga lövträd, främst hassel och asp, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar.

Säkerställande: Området omfattas av MB 4 kap 2 §.

Områdets huvuddrag: Området utgörs av ett mångformigt jordbruks- och skogslandskap i anslutning till klassiska turiststråk och byar i Siljansbygden. Delområdena är ofta högt belägna med imponerande vyer över Siljan och bygden i övrigt.

Vid Hjortnäs utbreder sig ett flackt och öppet odlingslandskap med delvis vidsträckt utsikt över Siljansbygden. Vissa äldre och numera igenvuxna odlingsmarker uppvisar en örtrik och växlande lövskog. Skyddade partier med hasselförekomst.

Tällberg-Plintsberg: Ett högt beläget odlingslandskap med delvis vidsträckt utsikt över Siljansbygden. Vissa äldre och numera igenvuxna odlingsmarker uppvisar en örtrik och växlande lövskog. Skyddade partier med hassel förekommer. I Tällberg finns Storängen, som idag utgör ett ännu hävdad hörn av den en gång vidsträckt "Sturängen". Marken är fuktig, kalkrik och glest bevuxen med lövträd. Ängen är den sista representanten för en i Siljansbygden ovanlig ängstyp, sesleriaäng, som har fått sitt namn efter gräset *Sesleria caerulea* (älvväxing). Andra arter som kan nämnas är fågelstarr, rosettjungfrulin, vildlin och darrgräs. Här finns också en sällsynt svampart, blå rödskivling, vilken tidigare var okänd i Dalarna. Efter byvägen i Plintsberg ligger några små naturliga gräsmarker, vilka till viss del fortfarande hävdas. Dessa ängsrester hyser en intressant och hävdgynnad flora, med arter som t ex älvväxing, darrgräs, vårstarr och trådfräken.

Geologiskt intressant är en kort bågformig dal, den s k Djupgropen. Högsta kustlinjen finns tydligt markerad i form av en brink och ett strandplan.

Sätra: Områden utgörs av skogs- och odlingsmarker på skyddade sluttningar. Odlingslandskapet är småbrutet och omväxlande med ett varmt lokalklimat, vilket gynnar en rik flora, bland lövträden då i synnerhet hassel. Hasselbeståndet är ett av länets största.

Även skogsmarken gynnas av lokalklimatet. Granskog ofta med inslag av hassel, dominerar på ej avverkade partier. I avverkade partier har grupper av hassel och rönn kvarlämnats. Området uppvisar en rik insektsfauna. Biotoperna gynnar även flera fågelarter, bland annat mindre hackspett.

Bergsäng: De två byarna Norr och Söder Bergsäng ligger ovan HK och uppvisar ett odlingslandskap samlat kring en höjdrygg. Karaktären är omväxlande och småbruten genom skiftande brukningsgrad med många flikiga åkrar, åkerholmar, småvägar och tråddungar. Odlingsrösen förekommer delvis mycket tätt. Skogspartierna växlar mellan barr- och lövskog.

Sjugare: Terrängen präglas här av tre uppodlade parallella, drumlinlika men berggrundsbestingade ryggar med små bäckdrag däremellan. Den mellersta och dominerande ryggen har ett vackert välvt odlingslandskap med skiftena orienterade tvärs över ryggen. Bebyggelsen är till största delen samlad till den västra ryggen där även E A Karlfeldts gård, Sångengården, är belägen. Byn ligger i sydostsluttningen mot sjön Opplimen med en fin utsikt över sjön och närliggande byar. Sjugarmyren i södra delen av byn, har tidigare hävdats som slättermyr. Idag är stor del av myren beskogad med videsnår och björk, men ett parti längs en gammal körväg hålls ännu öppet genom bete. Fastmarken norr om ån hyser en mycket artrik fuktäng, som översilas av kalkhaltigt markvatten. I denna kalkfuktäng trivs flera kalkarter. Rikligt förekommer majviva, vildlin, hårstarr, älvväxing och darrgräs. Övriga arter är rosettjungfrulin, dvärglumner och klubbstarr. Ett hundratal ormtungor sticker upp sina blad i den tätaste sesleria-mattan. Detta är en av länets två förekomster av denna i inlandet extremt sällsynta, kalkkrävande och hävdberoende art.

Lindberg: Området omfattar det högt belägna odlingslandskapet vid byarna Söder och Norr Lindberg. Terrängen är sluttande och består av kuperad, men relativt sammanhängande jordbruksmark med ett nät av brukningsvägar. I periferin blir landskapet mera småbrutet och där ingår även skogspartier. En artrik kalkgynnad flora förekommer på några lokaler, även goda faunamiljöer, med förekomst av bland annat hotade fågelarter. Utsikten över Siljan och flera Rättviks- och Leksands byar är storslagen från stora delar av området.

Anmärkningar: I länets naturvårdsprogram har områdena klassningen I. Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (obj nr 29-05, 06, 07, 08, 09, 10, 37), i länets ängs- och hagmarksinventering (obj nr 29-01, 02, och 04) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (obj nr W2901, 29-01). R-område 1, F-område 8 och 15, U-område 7 samt D-område 24 (Hjortnäs) i kommunöversikt för Leksand kommun (1976). Naturvårdsprogram för Kopparbergs län objekt 9, Rättviks kommun, klass I. Området berör område av riksintresse för friluftsliv nr FW-15. Nyckelbiotoper finns inom några av områdena. De flesta områden ingår helt eller delvis i bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Kopparbergs län.

Referenser:

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1983: *Översiktlig naturinventering i Leksands kommun*, N 1983:3.
 Länsstyrelsen Dalarna, 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Dalarna*. 1994:1.
 Länsstyrelsen i Dalarnas län, 1993: *Dalarnas ängar och betesmarker*. 1993:1.
 Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. N 1988:1.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*.
Stockholm.